

Дело C-335/21

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

27 май 2021 г.

Запитваща юрисдикция: Juzgado de Primera Instancia n.º 10bis de Sevilla
(Първоинстанционен съд № 10а, Севиля, Испания)**Дата на акта за преюдициално запитване:**

24 май 2021 г.

Заявител:

Vicente

Длъжник:

Delia

Предмет на главното производство

Производство за изпълнение на вземания за възнаграждения (производство „jura de cuentas“) — Адвокатски възнаграждения за предоставени на клиенти услуги — Определяне на адвокатските възнаграждения в съответствие с ориентировъчна тарифа на адвокатска колегия — Постановление на Letrado de la Administración de Justicia (съдебен секретар) относно възнагражденията — Обжалване на посоченото постановление пред съд

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Директива 93/13/ЕИО — Неравноправни клаузи в потребителските договори — Договор за предоставяне на правни услуги — Съдебно производство за събиране на възнаграждения, образувано по молба на адвокат — Производство, в което е ограничена възможността съдът да извърши служебна проверка за евентуална неравноправност на клаузите в

потребителски договор — Директива 2005/29 — Нелоялни търговски практики

Преюдициални въпроси

1. Съвместимо ли е с *Директива 93/13* и с *принципа на ефективност на същата директива във връзка с правото на ефективни правни средства за защита по член 47* от Хартата [на основните права на Европейския съюз] съкратено производство за събиране на възнаграждения, образувано по молба на адвокат, в което съдът не може да извърши служебна проверка за евентуална неравноправност на клаузите в потребителски договор, тъй като не се предвижда възможност за съдебна намеса на нито един етап от това производство, освен ако съответният клиент не възрази срещу подадената молба и впоследствие някоя от страните не подаде жалба срещу окончателния акт на съдебния секретар?
2. Съвместимо ли е с *Директива 93/13* и с *принципа на ефективност на същата директива във връзка с правото на ефективни правни средства за защита по член 47* от Хартата обстоятелството, че в такова съкратено производство съдът евентуално осъществява контрол за неравноправност на клаузите — служебно или по искане на някоя от страните — във връзка с жалба срещу акт на несъдебен орган, какъвто е съдебният секретар, което производство поначало трябва да се ограничава само до предмета на този акт и в което не се допуска използването на други доказателства освен представените до момента от страните писмени доказателства?
3. Следва ли да се приеме, че клауза в договор между адвокат и потребител като разглежданата в главното производство, която предвижда заплащането на възнаграждение в конкретната хипотеза, в която клиентът оттегля иска си преди приключването на съдебното производство или сключва извънсъдебна спогодба с банката ответник без знанието на правния си съветник или противно на неговите препоръки, попада в обхвата на *член 4, параграф 2 от Директива 93/13*, тъй като става въпрос за основна клауза, отнасяща се до предмета на договора, в разглеждания случай — до цената?
4. При утвърдителен отговор на предходния въпрос, може ли посочената клауза, която определя възнаграждението чрез препрещане към тарифа на адвокатска колегия, предвиждаща различни правила, приложими в зависимост от конкретния случай, и която не се споменава в предварително предоставената информация, да се счита за ясна и разбираема по смисъла на *член 4, параграф 2 от Директива 93/13*?
5. При отрицателен отговор на предходния въпрос, може ли да се приеме за нелоялна търговска практика по смисъла на *Директива 2005/29*

включването в договор между адвокат и потребител на клауза като разглежданата в главното производство, която определя размера на адвокатското възнаграждение само чрез препращане към тарифа на адвокатска колегия, предвиждаща различни правила, приложими в зависимост от конкретния случай, и която не се споменава в търговската оферта и предварително предоставената информация?

Цитирани разпоредби на правото на Съюза

- член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз,
- Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори; съображения 21 и 24, членове 3 и 4, член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1,
- Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар; член 2, параграф 1, буква г), членове 5, 6, 7 и 11.

Цитирани разпоредби на националното право

- Ley de Enjuiciamiento Civil (Закон за гражданското съдопроизводство) (наричан по-нататък „LEC“)

Съгласно член 35 от LEC адвокатът може да подаде срещу представляваната от него страна молба за плащане на възнаграждението за предоставените от него услуги. След постъпване на молбата съдебният секретар изпраща на длъжника покана да плати претендираната сума или да оспори вземането. Ако вземането бъде оспорено, съдебният секретар издава постановление, в което определя размера на адвокатското възнаграждение и посочва, че ако то не бъде платено, се пристъпва към принудително изпълнение. Това постановление може да бъде обжалвано по съдебен ред.

- Ley 2/1974, de 13 de febrero, sobre Colegios Profesionales (Закон 2/1974 от 13 февруари 1974 г. за професионалните организации), в редакцията след изменението му със Ley 25/2009 (Закон 25/29) от 22 декември 2009 г. (BOE, бр. 308 от 23 декември 2009 г.)

Съгласно този закон професионалните организации нямат право да установяват ориентировъчни тарифи или други насоки относно професионалните възнаграждения, без да се засяга предвиденото в член 4 от допълнителните разпоредби. Съгласно този член от допълнителните разпоредби професионалните организации могат да установяват ориентировъчни критерии единствено за целите на определяне на съдебните разноски и за изпълнение на вземания за адвокатски възнаграждения.

– Real Decreto 658/2001, de 22 de junio, por el que se aprueba el Estatuto General de la Abogacía Español (Кралски декрет 658/2001 от 22 юни 2001 г. за одобряване на общия статут на испанската адвокатура) (BOE, бр. 164 от 10 юли 2001 г.), в редакцията му, приложима към фактите в главното производство

Общият статут на испанската адвокатура, в редакцията му, приложима към фактите в главното производство, предвижда, че адвокатът има право да получи подходящо парично възнаграждение за предоставените услуги, както и да си възстанови направените разходи. Размерът на възнаграждението се договаря свободно между клиента и адвоката, като се спазват нормите на професионалната етика и правилата относно нелоялната конкуренция. Посоченият статут предвижда още, че при липса на изрична уговорка в обратен смисъл, при определянето на възнаграждението като насоки може да се ползват ориентировъчните тарифи на адвокатската колегия, в която е вписан съответният адвокат — тарифи, които при всички положения имат допълнителен характер спрямо договореното и които се прилагат в случаите на осъждане на ответната страна да заплати съдебните разноски.

– Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la defensa de los consumidores y usuarios y otras leyes complementarias (Кралски законодателен декрет 1/2007 от 16 ноември 2007 г. за одобряване на преработения текст на Общия закон за защита на потребителите и ползвателите и други допълващи закони) (BOE, бр. 287 от 30 ноември 2007 г.), в редакцията му, в сила към момента на настъпване на фактите по делото

Член 20 от този закон предвижда, че в търговските практики трябва да се посочва най-малко следната информация, освен ако тя не следва ясно от контекста: крайната цена с включените данъци и с евентуално отразен размер на приложимите към офертата увеличения или отстъпки, както и допълнителните разходи за сметка на потребителя или ползвателя. В случаите, когато поради естеството на стоката или услугата цената не може да бъде точно определена в търговската оферта, трябва да бъде предоставена информация относно основата за изчисляване, позволяваща на потребителя или ползвателя да установи съответната цена. Освен това, когато допълнителните разходи, които са за сметка на потребителя или ползвателя, не могат да бъдат изчислени предварително поради обективни причини, трябва да се предостави информация за наличието на тези допълнителни разходи и за техния приблизителен размер, ако е известен.

Член 60 от посочения закон предвижда, че търговецът е длъжен преди сключване на договора да предостави на потребителя или ползвателя по ясен, разбираем и подходящ предвид обстоятелствата начин относима, достоверна и достатъчна информация за основните характеристики на договора, и по-специално за правните и финансовите му условия, както и за стоките или услугите, предмет на същия.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 9 февруари 2017 г. г-жа Delia (наричана по-нататък „клиентката“) и адвокатът г-н Vicente (наричан по-нататък „адвокатът“) сключват договор за предоставяне на правни услуги с предмет последният да поиска връщането на определени суми, които клиентката е заплатила на банка по силата на някои неравноправни клаузи.
- 2 Посоченият договор за предоставяне на правни услуги включва клауза, която предвижда, че клиентката се задължава да изпълнява указанията на адвоката и че ако оттегли иска си по каквато и да било причина преди приключване на съдебното производство или ако сключи извънсъдебна спогодба със съответната банка без знанието на адвоката и противно на неговите препоръки, клиентката трябва да заплати на адвоката сума, чийто размер ще бъде определен съгласно тарифата на адвокатската колегия на Севиля за определяне на съдебните разноски във връзка с предявения съдебен иск.
- 3 Преди подписването на договора адвокатът е уведомил клиентката за условията, свързани с цената на правните услуги, с ръкописна бележка. Не се установява в тази бележка да е предоставена конкретна информация за описаната клауза. Клиентката твърди още, че се е свързала с адвоката посредством съобщение във Фейсбук, в което тази клауза също не е била спомената.
- 4 На 22 февруари 2017 г. адвокатът отправя до банката покана за доброволно изпълнение, предхождаща предявяването на съдебния иск.
- 5 На неуточнена дата клиентката получава на домашния си адрес отговор от банката с дата 2 юни 2017 г., в който искането за извънсъдебно удовлетворяване се уважава и се предлага да ѝ бъде възстановена недължимо платената сума в размер на 870.67 EUR.
- 6 На 12 юни 2017 г. адвокатът предявява пред запитващата юрисдикция съдебен иск за възстановяване на сумите, недължимо платени от клиентката по силата на неравноправните клаузи в подписания с банката договор.
- 7 Клиентката решава да приеме предложението на банката.
- 8 На 13 юни 2017 г. адвокатът изпраща на клиентката писмо чрез услугата Virofax, в което посочва, че след проведения между тях разговор същата сутрин отново възразява срещу това клиентката да приема предложението на банката, при положение че е предявен съдебен иск.
- 9 На 25 септември 2017 г. пред запитващата юрисдикция е подадена молба, в която се посочва, че клиентката оттегля иска си. В резултат на това производството е прекратено.

- 10 На 13 ноември 2017 г. адвокатът подава по реда на производството за изпълнение на вземания за възнаграждения молба за плащане на възнаграждение в размер на 1105,50 EUR, заедно с данъка върху добавената стойност (ДДС), тоест общо 1337,65 EUR. Тази сума е определена чрез прилагане на правило от тарифата на адвокатската колегия на Севиля.
- 11 Клиентката, представлявана от служебно назначен адвокат, възразява срещу искането за плащане на възнаграждение, тъй като счита последното за недължимо. Това възражение е връчено на адвоката, който не изразява становище в определения срок. На 15 октомври 2020 г. съдебният секретар издава постановление, с което отхвърля възражението, определя дължимата на адвоката сума в размер на 1337,65 EUR и предоставя петдневен срок за плащане, като посочва, че ако сумата не бъде платена, ще се пристъпи към принудително изпълнение. Клиентката подава жалба срещу това постановление пред запитващата юрисдикция. Жалбата е приета за допустима и е връчена на адвоката за отговор. Адвокатът представя писмено възражение, с което иска подадената от клиентката жалба да бъде отхвърлена и клиентката да бъде осъдена да заплати съдебните разноски.
- 12 Запитващата юрисдикция изпитва съмнения във връзка с произнасянето по посочената жалба и решава да отправи настоящото преюдициално запитване.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 13 Клиентката твърди, че подписаният с адвоката договор има неравноправен характер, тъй като в частност включва клауза, съгласно която в случай на оттегляне на съдебния иск възнаграждението трябва да се определя съгласно дадена тарифа. Твърди също, че посоченият договор не съответства на предоставената от адвоката преди подписването му информация, тъй като последният ѝ е казал, че възнаграждението ще бъде в размер на 10 % от полученото — сума, която клиентката вече е платила. Клиентката посочва още, че спорната клауза е неприложима, тъй като не е налице реално оттегляне на иска, доколкото последният все още не е бил допуснат до разглеждане. Твърди и че адвокатът е предявил иск единствено с цел да получи по-голямо възнаграждение. Ето защо клиентката моли постановлението на съдебния секретар да бъде отменено и претендираното от адвоката възнаграждение да бъде обявено за недължимо.
- 14 Адвокатът твърди, че не са налице неравноправни клаузи, че е предупредил клиентката с писмо чрез услугата Vugofax за последиците, които ще настъпят, ако последната сключи сама извънсъдебна спогодба с банката, че съдебният иск е предявен, преди клиентката да се споразумее с банката, както и че е свършил работата по изготвянето на исковата молба и е направил други разходи. Ето защо моли жалбата на клиентката да бъде отхвърлена и последната да бъде осъдена да плати съдебните разноски.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 15 По делото се поставят въпроси както от процесуално, така и от материалноправно естество.
- 16 По отношение на процесуалния аспект (обхващащ първия и втория преюдициален въпрос), в Испания има различни способы, чрез които адвокатите могат да търсят по съдебен ред възнагражденията, дължими от техните клиенти за предоставени в предходни съдебни производства услуги, като един от тези способы е т.нар. производство за изпълнение на вземания за възнаграждения (производство „jura de cuentas“).
- 17 Производството за изпълнение на вземания за възнаграждения е съкратено производство с ограничени гаранции, чиято единствена цел е да се изиска от клиента да плати на адвоката дължимите възнаграждения, като в противен случай се пристъпва към принудително изпълнение. Това производство се провежда от съдебния секретар, който съгласно практиката на Tribunal Constitucional (Конституционен съд, Испания) и решение на Съда от 16 февруари 2017 г., Margarit Panicello (C-503/2015, EU:C:2017:126), не изпълнява правораздавателни функции. В рамките на производството за изпълнение на вземания за възнаграждения съдебният секретар проверява дали възнаграждението съответства на предоставените от адвоката услуги, произнася се по правата на адвоката срещу страната, която го е наела да я представлява, и определя размера на дължимата сума.
- 18 Производството за изпълнение на вземания за възнаграждения може да има за предмет договори, за които се прилага Директива 93/13, тъй като съгласно решение на Съда от 15 януари 2015 г., Virutė Šiba (C-537/13, EU:C:2015:14), посочената директива се прилага за договорите, сключени между адвокати и техните клиенти. Това производство обаче е уредено по такъв начин, че е възможно съдът никога да не разгледа съдържанието на такъв договор. Всъщност съдът се намесва само ако клиентът възрази срещу молбата за изпълнение на вземането за възнаграждение и някоя от страните подаде жалба срещу постановлението на съдебния секретар, с което същият се произнася по това възражение. Следователно не се предвижда възможност на някакъв етап от производството съдът да упражни служебен контрол дали клаузите в съответния договор са неравноправни.
- 19 Макар практиката на Съда да установява задължението на съда да проверява служебно дали дадена договорна клауза е неравноправна, когато разполага с достатъчно правни и фактически обстоятелства, особеностите на производството за изпълнение на вземания за възнаграждения налагат някои уточнения в това отношение. Тези особености са следните: обстоятелството, че съдебният секретар не е съдебен орган, обстоятелството, че производството е съкратено и че съдът може да се намеси само на последната фаза на производството и ако клиентът реши да възрази срещу молбата за изпълнение на вземането за възнаграждение и след това някоя от

страните подаде жалба срещу постановлението на съдебния секретар. Необходимо е да се отбележи също така, че поначало в тази хипотеза би следвало да се извърши анализ на материалноправни въпроси като естеството на оспорената клауза, обема на предоставената информация или до каква степен договорът е такъв с общи условия — въпроси, които трудно могат да бъдат разгледани в последната фаза на съкратено производство, в което основанията за оспорване и възможността за представяне на доказателства са много ограничени.

- 20 От друга страна, макар по инициатива на клиента впоследствие действително да може да се образува установително съдебно производство, в което той да се позове на неравноправност на клаузите в сключения с адвоката договор, насочването на клиента към такова производство, в което участието на адвокат е задължително и в което клиентът може евентуално да бъде осъден да заплати съдебните разноски в случай на отхвърляне на иска, видимо не е в съответствие с принципа на ефективност по Директива 93/13. Също така, що се отнася до производството за принудително изпълнение на вземания за вознаграждения, на практика, след като приключи производството за изпълнение на вземания за вознаграждения, започването на фазата на принудително изпълнение — в която вече участва съдът — зависи от волята на адвоката (възможно е клиентът да плати доброволно и дори да не е необходимо да се образува това производство); освен това в производството за принудително изпълнение потребителят няма възможност да се позове на неравноправност на съответните клаузи.
- 21 Известно е, че в определение от 25 октомври 2018 г., *Elena Barba Giménez* (C-426/17, EU:C:2018:858), Съдът е постановил, че „в производствата, за провеждането на които правомощие има съдебният секретар, каквото е главното производство, задължение на съда по изпълнението, компетентен да разпорежи принудителното събиране на дължимата сума, е да провери, ако е необходимо служебно, дали клаузите в договора, сключен между процесуален представител или адвокат и неговия клиент, не са неравноправни“. Този извод обаче е направен въз основа на постановеното в решение от 16 февруари 2017 г., *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126), макар видимо в по-различен смисъл. Всъщност изглежда, че централният въпрос в решение *Margarit Panicello* е кой орган е компетентен да отправи преюдициалното запитване и в него явно не се заключава, че производството за изпълнение на вземания за вознаграждения е съвместимо с правото на Съюза, доколкото в това производство съдът може да провери дали клаузите са равноправни във фазата на принудителното изпълнение. В този смисъл Съдът нееднократно е постановявал, че контролът за неравноправност трябва да се извършва, преди да се пристъпи към принудително изпълнение срещу потребителя (вж. например решение *Profit Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711), т. 44, 61—64 и 71).
- 22 С оглед на всички изложени съображения възниква съмнението дали производството за изпълнение на вземания за вознаграждения е съвместимо

с Директива 93/13 и с прогласения в нея принцип на ефективност във връзка с правото на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата.

- 23 По отношение на материалноправния аспект (обхващащ третия, четвъртия и петия преюдициален въпрос) следва да се изясни естеството на съдържащата се в договора между адвоката и клиента клауза, която определя дължимото възнаграждение в случай че клиентът оттегли иска си по каквато и да било причина преди приключване на съдебното производство или ако същият сключи извънсъдебна спогодба със съответната банка без знанието на адвоката или противно на неговите препоръки.
- 24 Ако Съдът приеме, че в производството за изпълнение на вземания за възнаграждения и при произнасянето по жалбата националният съд може да извърши проверка за евентуална неравноправност на клаузите, се поставя въпросът дали спорната клауза попада в обхвата на член 4, параграф 2 от Директива 93/13, както е тълкуван от Съда.
- 25 Спорната клауза би могла да се разглежда по-скоро като такава, предвиждаща обезщетение или санкция, отколкото като клауза, отнасяща се пряко до цената, тъй като е предвидена за конкретна хипотеза, а именно ако клиентът оттегли иска си след образуването на съдебното производство или ако той сам сключи спогодба с банката. Приемат ли се, че тази клауза е част от уговорките относно цената, тя би могла да бъде счетена за неравноправна, ако не е била съставена на ясен и разбираем език. Следователно естеството на клаузата ще предопредели какъв вид анализ трябва да се извърши и какъв вид контрол може да бъде осъществен по отношение на нея.
- 26 Ако бъде прието, че спорната клауза попада в обхвата на член 4, параграф 2 от Директива 93/13, за решаването на спора ще бъде необходимо, на следващо място, да се прецени дали клаузата може да се приеме за ясна и разбираема. Този въпрос се поставя, тъй като в разглеждания случай клаузата не предвижда конкретен размер, нито процентна сума или способ за изчисляване, а препраща към изготвена от адвокатска колегия ориентировъчна тарифа.
- 27 Що се отнася до посочените тарифи, те се одобряват от адвокатските колегии. Законът за професионалните организации, след изменението със Закон 25/2009, забранява установяването на ориентировъчни тарифи или критерии относно професионалните възнаграждения, освен за чисто ориентировъчни цели в производствата за определяне на съдебните разноски и за изпълнение на вземания за адвокатски възнаграждения, по отношение на които ЛЕС предвижда, че се изисква доклад от съответната адвокатска колегия за подходящия размер на претендираните от адвокатите възнаграждения. Общият статут на адвокатурата, в редакцията му, в сила към датата на сключване на договора между клиентката и адвоката, предвижда, че при липса на изрична уговорка в обратен смисъл, при определянето на възнаграждението като насоки може да се ползват

съответните тарифи, макар тази разпоредба да е в противоречие със Закона за професионалните организации, след изменението му със Закон 25/2009. В разглеждания случай, видно от посоченото в сключения между клиентката и адвоката договор, последният е използвал съответната тарифа, за да определи възнаграждението, което трябва да получи, в случай че клиентката оттегли иска си или сключи извънсъдебна спогодба с банката без неговото знание или противно на неговите препоръки.

- 28 От друга страна, не се установява адвокатът да е уведомил клиентката за съдържанието на спорната клауза, тъй като нито в предоставената от него ръкописна бележка е посочено нещо в тази връзка, нито в подписания между тях договор това е ясно формулирано. Също така няма данни посочената тарифа да е обществено достъпна, така че в случая клиентката да е имала достъп до нея. Освен това според запитващата юрисдикция тарифата не е формулирана ясно. Всъщност тя не посочва конкретно основата за изчисляване на адвокатските възнаграждения, а препраща към различни правила, изборът на които е оставен на преценката на адвокатите. Ето защо, макар да е възможно точната цена на услугите да не може да бъде определена към момента на подписване на договора, би следвало да се изисква определен минимум по отношение на посочването на основата за изчисляване, която да позволява на клиента да се запознае с приблизителния размер на възнаграждението, което ще трябва да плати.
- 29 Както Съдът нееднократно е постановявал в свои решения — например в решение от 15 март 2012 г., *Jana Pereničová* (C-453/10, EU:C:2012:144) — непрозрачността на дадена клауза не означава автоматично, че тя трябва да бъде приета за неравнопоставена по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата. Също така констатацията, че дадена търговска практика е нелоялна, е един от елементите, на които по силата на член 4, параграф 1 от Директива 93/13 компетентният съд може да основе преценката си за неравнопоставеност на договорните клаузи.
- 30 С оглед на посоченото по-горе запитващата юрисдикция счита за необходимо да се установи дали съдържаща се в договор между клиент и адвокат клауза, която определя възнаграждението на адвоката, като препраща към тарифа на адвокатска колегия, без тази клауза да е спомената в търговската оферта или в предварително предоставената информация, може да се приеме за нелоялна търговска практика по смисъла на Директива 2005/29.